

da şu; sinema ortaya çıktıktan sonra, o güne kadar daha çok duruk bir şey üzerine yapılan resimde sinemanın bir görüntü olayı olarak yarattığı bazı olanakları resimde de, belli bir değişikliğe uğratarak deneyen birtakım resimler olmuştur. Bu olaylar sinemayla resim arasında gerek biçim gerekse kavram açısından esaslı alışverişleri ortaya çıkarmıştır. Bunlar ileride büsbütün birbirine girer mi, yoksa ayrı bir şekilde mi devam edecek. Bu konuda arkadaşlar hemfikir değil. İsterseniz bunu daha fazla zorlamayalım. Ben şu meseleye dönmemizi öneriyorum. Üzerinde durduğumuz bu gelişmenin Türkiye'deki durumu nedir? Bunun üzerinde çok genel de olsa konuşabiliriz.

Ö. U.: Ben Türkiye'de sinemacıların resimle ilgilenmesi gerektiği fikrindeyim. Buna da başta söylediğim bağlantıyı düşünerek varıyorum. Bu genel bir görüş olabilir. Bir sanat bir şeyi daha fazla belirtir. Sanatlar arasında kavram etkileri olması faydalı bir şey. Türkiye'de de sinemacıların resimle ilgilenmeleri sonunda böyle bir etkilime ortaya çıkarsa yararlı olur.

S. T.: Bu formal açıdan ilgilenmeler bize bazı ipuçları getiriyor. Japon sinemasında, Japon resminin etkisi görüldüğü. «Cehennem Kapısı» filminde Japon estamp'larını andıran bir hava vardı. Avrupa sinemacısı izlenimlerin etkisinde, kalıyor. Türk sinemacısı henüz Türk resminin meselelerinin iyice anlaşılmadığı devirde batı resminin öğreniminin önem kazandığı devirde, batı resminden yararlanmalara giriştiği zaman haklı olabilir.

O. K.: Bugün Türkiye'de bütün dallarda bir ulusal sanatın yaratılması yolunda çalışmalar var. Ancak çeşitli dallardaki sanatçıların birbirleriyle alışverişleri genellikle azdır. Resmin düşünüp bir kısmını gerçekleştirdiği, ancak sinemanın henüz gerçekleştirmediği şeyler var. İki sanatın neler yapmak istediklerini araştırarak bu alana bir aydınlık getirebilir miyiz?

S. T.: Türk resmindeki hareketin sinemaya getirilmesiyle belki bir üslup kazandırılabilir ona.

O. K.: Bu nasıl bir harekettir?

ÖZER: Türk resminde hareketi öngören bir akım yok.

O. K.: Genel anlamda her resimde hareketten bahsedilebilir. Bu ritmik düzenin Türkiye'deki özelliği nedir ki, Türk sinemasına belirli ölçüde yararlı olsun.

S. T.: Bu ritm şema düzeni içindeki parçaların karşılıklı ilişkilerinden doğan bir ritmdir. Böyle yorumlanabilir.

ÖZER: **Ö. K.:** Konuşmayı başından almak istiyorum, sinema sanatçısı ve resim sanatçısı ya da sanatçıların ilişkileri bakımından. Burada arkadaşlara katılıyorum, yani resim sanatçılarının sinemacılarla bir ilişkisi bulunması gerekir. Sinemacıların da resim sanatçıları ile ilgilenmesi lâzım, yalnız bu ilgi hangi resim sanatıyla olacak. Bugün sinemada, gayet gerçekçi olarak bakarsak belli bir dinamizm var. Belli bir kavga oluyor, belli bir atılma hevesi var, belli bir şeyden kurtulma bir şeyler yapma. Bunu hepimiz görüyoruz. Acaba bunun paraleli resimde var mı? Bunun paralelini ben resimde pek görmüyorum. Resim hınca hâlâ bir takım dış etkilerin tesiri altında, kendine özgü, kendine kapanık kopuk, değişik şeylere kapanmış gibi faaliyet içinde. Bu bir gerçek. Bu gün Türkiye'den bahsediyoruz. Gerek resim sanatçısının sinemayla, gerekse si-

nema sanatçısının resimle ilgilenmesi lâzım. Sinemada ulusallıktan, ulusal bir Türk Sineması yapmaktan söz edilirken bu benca resimde ayrı bir mesele değil. Bütün sanat hareketleri esasen at başı gitmiştir. Dışavurumculuk bütün sanat alanlarında kendini göstermiştir. Bu gün Türkiye'de bunlar çok ayrı ayrı ele alınıyor. Resim sanatçısı sanki başka bir dünyanın insanı. Sinema sanatçısı almış başını gidiyor. Bir şey yapamasa bile bir şey yapmanın sancısını çekiyor. Yazılar yazılıyor. Münakaşalar ediliyor, oturumlar düzenleniyor. Resimde ses yok. Sanatın temeli belli bir gerçekçiliğe belli bir sadeliğe dayanıyor. Bunun biçimsel bir tanımını yapacak değilim. Yani içinde bulunduğu toplumla içinde bulunduğu gelişme ile sanat evrimiyle yüz yüze gelme ve bir sadeleşme. Bu büyük cesaret isteyen bir şey. Resim sanatı bunu yapamadı. Sinema sanatı bunu yapma çabası içinde. Bu bizim yapamadığımız bir şey değil, yapmamız gereken bir şey, Türkiye'de. Ve bunu yapınca kurtulacaktır.

Ö. U.: Bir şeyi tam bitiremedim. Batıdan alınan şey yani akademizmi bu işi yürütemedi. Çünkü onlar doğaya bakarak doğayı bir takım bozma, Batıda olduğu gibi, Kübizm gibi bir takım bozma oyunlarına girdiler. Yalnız Türk Sanatının geleneğinde olan bir şeyin çok anlamlı olması gibi bir nitelik gözden kaçırıldı. Batıda bir eşyanın birçok anlama gelmesi 19. asrın sonunda Japonlarla gelmiş, ya da Çin Tiyatrosunun getirdiği bir şey. Alegori ve sembolizm kavramlarını kullanmak istemiyorum. Doğuda bir objenin bir anda çok anlamı içermesi başka bir deyimle mizahla trajik'in birbirinden ayrılamaması, bütün bunlar doğu sanatlarının özelliklerinden. Bu özelliklerden faydalanarak çok anlamlı objeler yapmak, çok anlamlı şemalar yapmak bence bugünün çağdaş doğu sanatının bir niteliği olabilir. Biz realizmimizi bu şekilde bir çok anlamlılık üzerine kurarsak belli bir kanala açılabilir. Ben dışarıda yapılan şeylerin tekrar bize getirilmesinin yararına inanmıyorum. Bu burada yeni bir bozulmaya yol açacaktır.

O. K.: Doğru sanatlarındaki masal ögesi bu gerçeğe akılcı bir yolla varmak kadar etkileyici bir başka yoldur denilebilir mi? Çünkü bir gerçeklik böylece daha kestirime bir yolla anlatılmakta. Bu belki de birçok doğu sanatının özelliklerinden biridir belki de. Demistification özgü bir kavramdır. Şimdi Türk sanatlarında geçmişten bu yana bir çeşit sembolizm vardır. Bu tavrı aslında küçük boyutlarla işlenmiştir. Bu kendi içinde bir küçük gelişme göstermiştir her zaman. Biz diyelim ki tanzimattan bu yana bir takım batılılaşma süreci içinde sürekli olarak batının akılcı bilimsel tavrını benimsemeye çalıştık. Fakat sanatlarımızda bu yürümedi. Bu durumda gene biz gerçekçiliğin peşindeyiz. Fakat kendimize özgü usullerle, kendi biçimimiz içerisinde. Özer arkadaşımın da bir başka yanından anlatmak istediği şey de buydu sanıyorum. Herhalde Türk Sinemasında şimşikle kadar bunun tam yolları bulunmuş değil. Benim kanımda Türk Sinemasında bu güne kadar başka türlü deforme olmuş bir biçimde batı yolları kullanılmıştır. Bunlardan kurtulma çabasında olanların bile aslında bu iç diyalektiği kavradıkları için daha çok mesalelere pitoresk bir açıdan bakma ya da en azından ektüel, çok aktüel gereksinmeler açısından bakmak eğilimleri var bu gün.